

Asia

Valtiovarainministerien (ECOFIN) epävirallinen videokokous 16.4.2021: Eurooppalaisen kehitysrahoituksen rakenteen kehittäminen (EFAD)

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerien kokous 16.04.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto asetti huhtikuussa 2019 viisaiden henkilöiden työryhmän arvioimaan toimenpiteitä EU:n ulkoisen rahoitusarkkitehtuurin kehittämiseksi, ottaen huomioon eurooppalaisen kehitysrahoituksen rakenteen toimivuus. Neuvosto hyväksyi asiasta päätelmät Suomen puheenjohtajuuskaudella joulukuussa 2019. Päätelmissä esitettiin lyhyen tähtäimen toimia eurooppalaisen kehitysrahoituksen toimivuuden parantamiseksi sekä asetettiin askelmerkkejä jatkotyölle.

Viisaiden henkilöiden työryhmän esittämien pidemmän tähtäimen kehittämistoimien poliittisia, oikeudellisia ja taloudellisia reunaehdoja selvittänyt konsulttiraportti valmistui maaliskuun puolivälissä 2021.

Talous- ja rahoitusasioiden sekä kehitysyhteistyön työryhmät ovat yhteiskokouksissa keskustelleet raportin sisältämistä vaihtoehdoista. Asia oli esillä talous- ja rahoitusasioiden komiteassa 29.3.2021.

Seuraavaksi asiasta keskustellaan Ecofin – ministereiden videokokouksessa 16.4.2021. Puheenjohtajamaa Portugalin tavoitteena on saada hyväksytyä asiasta päätelmät neuvostossa toukokuussa ja tämän vuoksi puheenjohtajamaa jatkaa jäsenmaiden näkemysten kartoitusta päätelmien sisällön osalta.

Suomen kanta

Suomi korostaa, että eurooppalaisen kehitysrahoituksen näkyvyyttä ja vaikuttavuutta tulee parantaa niin, että se paremmin vastaisi EU:n taloudellista panosta kehitysrahoitukseen toimintaympäristössä, jossa lisääntynyt geopoliittinen ja taloudellinen kilpailu ovat kasvattaneet riskejä sekä tarpeen vahvistaa EU:n yhteyspolitiikkaa. Näin voitaisiin edistää kestävästä kehityksestä ja tukea vihreää siirtymää kehittyvissä maissa nykyistä tehokkaammin.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n ulkoista rahoitustoimintaa ja sen rakenteita tehostetaan ja näkee tarpeellisena nykyistä kokonaisvaltaisemman strategisen näkemyksen muodostamisen EU:ssa. Pandemian jälkeen on erityisen tärkeää, että EU:ssa ja EU:n kumppanuusmaissa investoidaan vihreään ja kestävään talouteen. Kehitysrahoituksen parempi kohdentuminen etenkin köyhimpiin ja hauraisiin valtioihin on hallitusohjelman mukainen tavoite.

Kansainvälisten rahoituslaitosten omistajaohjausta ja EU:n vaikuttavuutta tulee jatkuvasti kehittää yhteistyössä EU:n jäsenmaiden kesken. Suomi katsoo, että Euroopan investointipankki (EIP) ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankki (EBRD) ovat keskeisessä asemassa ulkoisten investointien toteuttajina. Niiden välisen yhteistyön ja työnjaon systemaattinen kehittäminen on erityisen tärkeää kummankin rahoituslaitoksen suhteellinen etu ja vahvuus huomioiden. Päällekkäisyyksiä tulee välttää- ja toimien tulee olla oikeasuhtaisia sekä myös kustannustehokkaita omistajien näkökulmasta.

Suomi kannattaa Euroopan investointipankin suunnitelmia uudelleenorganisoida kolmansiin maihin kohdentuvaa rahoitustaan. Jos päädytään perustamaan EIP:n kehitysrahoitustoimintaa varten tytäryhtiö, pidämme tärkeänä ja-taloudellisesti perusteltuna, että omistuksesta määränemmistö olisi EIP:lla

Suomi on, osana eurooppalaisen kehitysrahoituksen rakenteen, näkyvyyden ja vaikuttavuuden edistämistä, valmis tukemaan selvitystyötä EBRD:n toiminnan mahdollisesta laajentamisesta myös Saharan etelänpuoleiseen Afrikkaan.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n neuvosto arvioi kehitysrahoitusarkkitehtuurin vahvistamisen etenemistä viimeistään Ranskan EU-puheenjohtajuuskaudella eli vuoden 2022 alkupuoliskolla.

Pääasiallinen sisältö

Tarve EU:n kehitysrahoitustoiminnan tehostamiselle johtuu kasvavista rahoitustarpeista EU:n naapurustossa ja etenkin Afrikassa, jossa suurin osa maailman köyhimmistä maista sijaitsee. Väestön nopea kasvu, köyhyys ja ilmastonmuutos, joihin liittyy yhteiskunnalliset levottomuudet ja muuttoliike, aiheuttavat voimakkaita investointitarpeita. EU on kokonaisuutena maailman suurin kehitysavun myöntäjä, mutta EU:n näkyvyys ja vaikuttavuus eivät vastaa sen taloudellista panosta kehitysrahoitukseen. Samaan aikaan geopoliittinen ja taloudellinen kilpailu on lisääntynyt erityisesti Kiinan aktiivisuuden vuoksi. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää julkisten toimien lisäksi laajempaa yksityisen rahoituksen suuntautumista näiden tavoitteiden tueksi, ml. ihmisarvoisten työpaikkojen luomiseksi sekä ilmastotoimien ja tasa-arvon vahvistamiseksi, sekä sekarahoituksen parempaa hyödyntämistä.

Edellinen perusteellinen arvio EU:n kehitysrahoituksen toimivuudesta tehtiin vuonna 2010 ns. Camdessus-raportissa. Kehittämistoimet kohdistuivat tuolloin komission, Euroopan investointipankin (EIP) ja kansallisten toimijoiden – lähinnä ranskalaisten ja saksalaisten hallinnoimien rahoitusmekanismien kehittämiseen, jossa yhdistettiin EU:n lahjarahoitusta tukemaan markkinaehtoisia rahoitusinstrumentteja. Kehityshankkeisiin onkin saatu mukaan jossain määrin myös yksityisiä rahoittajia takausten avulla. Vuonna 2016 perustettiin Euroopan kestävä kehityksen rahasto (EKKR).

Keväällä 2019 EU:n ministerineuvosto nimitti riippumattomista asiantuntijoista koostuvan korkean tason viisaiden ryhmän, jonka puheenjohtajana toimi Thomas Wieser.

Ryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia siitä, miten parantaa eurooppalaisen kehitysrahoituksen rakenteita. Työryhmän suositusten pohjalta Suomi puheenjohtajanaan laati yhdessä neuvoston sihteeristön kanssa päätelmät joulukuussa 2019. Näissä päätelmissä määriteltiin välittömiä toimia nykyjärjestelmän toimivuuden parantamiseksi sekä todettiin, että pidemmälle menevät mahdolliset institutionaaliset muutokset edellyttävät merkittävää jatkoselvitystä.

Työ aloitettiin elokuussa 2020 ja konsulttiselvitys Euroopan kehitysrahoituksen arkkitehtuurin kehittämiseksi valmistui maaliskuussa 2021. Konsulttiselvityksessä arvioidaan minkälaisia poliittisia, oikeudellisia ja taloudellisia vaikutuksia rakenteelliset muutokset aiheuttaisivat pankeille, kun vaihtoehtoina ovat A) EBRD:n ympärille rakennetaan eurooppalainen ilmasto- ja kehityspankki ja siihen liitetään EIP:n EU:n ulkopuolelle suuntautuvat rahoitustoimet tai B) kehitetään EU:n ulkopuolista kehitysrahoitusta EIP:n ympärille perustamalla eurooppalainen ilmasto- ja kehityspankki C) jo olemassa olevien toimijoiden välistä yhteistyötä ja koordinaatiota tehostetaan ja edelleen kehitetään.

Näistä kolmesta todennäköisin ja nykytilanteessa realistisin lyhyen aikavälin ratkaisu vaikuttaisi vahvasti olevan vaihtoehto C+ (ns. Status Quo +). Tässä vaihtoehdossa EIP ja EBRD kehittävät yhteistyötään ja koordinaatiotaan toistensa ja myös kansallisten kehitysrahoituslaitosten kanssa, Euroopan komissio vahvistaa rooliaan instituutioiden kehityspoliittisessa ohjauksessa ja Global Europe -välineen (ent. NDICI) EKKR+ -takausrahastoa hyödynnetään entistä vahvemmin kehitysrahoituksen strategisen ohjauksen parantamiseksi.

Euroopan investointipankki on useassa eri otteessa tuonut esille, että pankki voi pitkälti olemassa olevia resursseja uudelleenorganisoimalla tuoda kehitysrahoitukseen lisää näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. EIP on kaavaillut EU:n ulkopuolisen rahoituksen uudelleenjärjestelyä siten, että se voisi pidemmällä aikavälillä tarkoittaa tytäryhtiön perustamista, jossa EIP on enemmistöosakas. Pankin arvion mukaan rakenne edellyttäisi omistajilta hyvin pientä pääomapanostusta. Konsulttien tutkimuksessa arvioidaan, että vaihtoehtojen A ja B eli uusien kehityspankkien perustaminen veisi 10 vuotta. EIP puolestaan toteaa, että pankki voisi tehdä edellä mainittuja uudistuksia Status Quo +-vaihtoehdon puitteissa tätä huomattavasti nopeammin. Tämä kehityspolku voi kuitenkin pidemmällä aikavälillä johtaa EIP:n tytäryhtiömallin mukaiseen tilanteeseen.

EBRD on suunnitellut laajentavansa toimintaansa Saharan etelänpuoleiseen Afrikkaan. Tarkoitus olisi aloittaa varovasti vain muutamissa maissa ja todennäköisesti tämä ei ainakaan alkuvaiheessa tarkoittaisi kaikista köyhimpiä Afrikan maita. Pankin osakkaiden keskuudessa asiasta vallitsee erilaisia mielipiteitä. Suunnitelmista ei ole tässä vaiheessa tarkempaa tietoa ja EBRD tekee asiassa lopullisen päätöksen vuoden 2022 vuosikokouksen yhteydessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Talouspolitiikan koordinointi ja kansainväliset rahoituskysymykset (EU1) –jaosto
7.4.2021.

Eduskuntakäsittely

Annetaan eduskunnalle tiedoksi.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tässä vaiheessa on vaikea arvioida budjettivaikutuksia, koska asian käsittely ja vaihtoehtojen arviointi ovat kesken.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Feasibility study on options for strengthening the future European Financial Architecture for Development - final report, ST 6960/2021, ST 6961/21 ja ADD 1□6.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, finanssineuvos Anne af Ursin, puh. 0295530058, anne.af.ursin@vm.fi
VM/KVR, finanssineuvos Kristina Sarjo, puh. 0295530055, kristina.sarjo@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0229

Liitteet

Viite

Asiasanat kehitysrahoitus, arkkitehtuuri
Hoitaa

Tiedoksi
